

Алдашов Мухтарбек Кадырбекович,
ф.-м.и.к., доцент,
Тойчубек кызы Нуриза, магистрант,
Ош технологиялык университети

КЕСИПТИК (ПРОФЕССИОНАЛДЫК) БИЛИМ БЕРҮҮ КОЛЛЕДЖДЕРИНДЕ МААЛЫМАТТЫК ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ КОЛДОНУУ

Бул макалада кесиптик билим беруу колледждеринде маалыматтык технологияларды колдонуу контекстинде каралат.

Негизги сөздөр: Мультимедиа, интернет, интерактивдүү технология, колледж

Алдашов Мухтарбек Кадырбекович к. ф.- м. н,
доцент, Тойчубек кызы Нуриза, магистрант,
Ошский технологический университет

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ КОЛЛЕДЖЕ

В этой статье рассматриваются использование информационных технологий в профессиональном колледже.

Ключевые слова: мультимедиа, интернет, интерактивный, технология, колледж

Aldashov Muktarbek Kadyrbekovich, candidate
physical-mathematical sciences, associate professor,
Toychubek kyzy Nuriza, graduate student,
Osh Technological University

USE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN PROFESSIONAL COLLEGE

This article discusses the use of information technology in a vocational college.

Key words: multimedia, Internet, interactive, technology, college

Киришүү. Маалыматтык технологияларды колдонуу студенттердин окууга даярдануусунда ар кандай деңгээлдеги дифференцияланган мамилени ишке ашырууга мүмкүндүк берет. Гипертексттик түзүмгө жана мультимедияга негизделген интерактивдүү окутуу программалары ар кандай жөндөмдүүлүктөргө жана мүмкүнчүлүктөргө ээ болгон студенттерди бир убакта окутууну уюштурууга, адаптивдик окутуу системасын түзүүгө чон мүмкүнчүлүктү берет.

Изилдөө предмети: студенттерди окутуу процессинде маалыматтык технологияларды түзүүгө жана колдонууга, дипломдук долбоорлорду иштеп чыгууда билим берүү жана таанып - билүү ишин активдештирүүнү камсыз кылуу.

Максаты: Магистрдик диссертациянын негизги максаты дипломдук долбоорду коргоого даярдоого толугу менен багытталган маалыматтык - технологияларды колдонуу менен окуу процессин уюштуруунун натыйжалуулугун изилдөө. Бул максатка жетүү үчүн диссертацияда төмөнкүдөй милдеттер коюлган:
- кесиптик билим берүүнүн көйгөйлөрүн аныктоого;

- кесиптик багыт берүү ишинин негизги принциптерин, түзүүг
- кесиптик колледжде диссертацияны коргоонун классикалык жана заманбап ыкмаларына салыштырма анализ жүргүзүүгө;
- дипломдук долбоорду коргоого даярдоодо зарыл болгон маалыматтык технологиялардын каражаттарын аныктоого;
- маалыматтык технологияларды колдонуу менен диссертацияны коргоого даярдоодо студенттердин окуу жана таанып-билүү ишмердигин активдештирүүгө эксперименталдык баа берүүнү жүргүзүүгө.

Изилдөө методдору: Магистрдик диссертациянын темасы боюнча адабияттарды иштеп чыгуу жана талдоо, алдыңкы педагогикалык жана маалыматтык технологияларды изилдөө, педагогикалык эксперимент, эксперименттин жыйынтыктарын иштеп чыгуу жана теориялык талдоо болуп саналат.

Илимий жаңылыгы: Бүтүрүү долбоорун түзүүгө багытталган кесиптик колледжде маалыматтык технологияларды колдонуу менен окуу процессин уюштуруунун жаңы окуу методикасын түзүү [1].

Практикалык баалуулугу: Прогрессивдүү педагогикалык технологиялардын негизинде маалыматтык технологияларды колдонуу менен кесиптик колледждин студенттеринин дипломдук ишин коргоого даярдоонун түзүлгөн методдору кесиптик колледждердин студенттерине, ошондой эле бакалаврларга да колдонулушу мүмкүн.

Диссертацияда берилген илимий натыйжаларды алууга автордун жеке катышуусу изилдөөнүн мазмунун илимий-практикалык жактан негиздөөдө, эксперименталдык иштерге түздөн-түз катышууда, илимий-методикалык иштеп чыгууларды ишке ашырууда, илимий изилдөөлөрдүн комплексин пландаштырууда жана өткөрүүдө чагылдырылат.

Тарбиялык жана тарбиялык иштер. Диссертацияда берилген илимий натыйжаларды алууга автордун жеке катышуусу изилдөөнүн мазмунун илимий-практикалык жактан негиздөөдө, эксперименталдык иштерге түздөн-түз катышуу, илимий-методикалык иштеп чыгууларды ишке ашыруу, окуу-тарбия ишинин комплексин пландаштыруу жана ишке ашыруу.

Кесиптик билим берүүнүн максаттары жана милдеттери билим берүүчү маалыматтык чөйрөнүн максаттуу программасын иштеп чыгууга, маалыматтык технологияларды колдонууда билим берүүнүн сапатын жогорулатууга жана ар кандай деңгээлдеги билим алуу үчүн бардык шарттарды түзүүгө мүмкүндүк берет [1].

Кесиптик-техникалык билим берүүнүн максаттарынын жана милдеттеринин сапаты аны маданий жана экономикалык мейкиндикте өзгөчө маанилүү кылат.

Ал алынган маалыматты пайдаланууга негизделиши керек. Кесиптик билим берүүнүн максаттарын жана милдеттерин өнүктүрүүнүн заманбап тенденциялары инновациялык процесстерди, экономиканы реформалоодо чоң мааниге ээ болгон инновациялык инфраструктуралар үчүн жаңы технологиялар иштелип чыгууда [1].

Кесиптик колледждерде колдонулуучу маалыматтык технологиялык каражаттарды төмөнкү категорияларга бөлүүгө болот:

1) Сызыктуу уюштурулган мультимедиялык материал. Ар кандай аспектилердин же процедуралардын татаал функционалдык көз карандылыгы жана өз ара байланыштары. Студенттердин тиешелүү билиминин жоктугу же алдын ала даярдануунун жетишсиздиги.

Артыкчылыктары. Материалды башынан аягына чейин структуралаштырылган презентация угуучулардын көңүлүн бурууга өбөлгө түзөт.

Кемчиликтери. башынан аягына чейин катуу структураланган материал; материалды берүүнүн ырааттуулугун башкарууда чектелген мүмкүнчүлүктөр; чектелген материал, аны толуктоонун мүмкүн эместиги [2]

2) Мультимедиялык материалдын гипертекст түрүндө сызыктуу эмес чагылдырылышы.

Артыкчылыктары. Материалдык камсыздоонун жогорку даражасы, ийкемдүү навигация; жогорку интерактивдүүлүк; окуу материалдарын ийкемдүү жана жекече колдонуу; ар кандай тышкы маалымат базаларына кирүү.

Кемчиликтери. Материалдын структурасында чаташып калуу коркунучу. Натыйжалуу пайдалануу маалыматты башкаруу стратегияларын талап кылат. Материалды өзгөртүүнүн мүмкүн эместиги.

3) Мультимедиа алынган билимдерди практикалык жактан бекемдөөгө багытталган; маанилүү эмес милдеттерди коюу менен критикалык ой жүгүртүүнү өнүктүрүү.

Артыкчылыктары. Студенттер материалды өз ылдамдыгы менен үйрөнө алышат, тиркемелерди билим берүү муктаждыктарына ылайыкташтырышат; мугалим менен интерактивдүү өз ара аракеттенүүнүн болушу; мотивациялоонун оюн ыкмалары; мазмуну окуу тапшырмалары түрүндө түзүлөт.

Кемчиликтери. навигацияга катуу көзөмөл; материалды өзгөртүү мүмкүн эместиги.

4) Текст иштетүү, графика, видео, үн, презентация ж.б. колдонуу менен өз мультимедиясын түзүү. Мультимедиа технологиясы ой жүгүртүүнүн ыкмасы, коммуникация жана билимдин каражаты катары.

Бардык сценарийлерди колдонуунун жалпыланган көрсөткүчтөрү. Окуу процессине активдүү катышкан мугалимдер жана студенттер үчүн жаңы ролдор.

Мугалимдер окууну колдойт жана жетектейт, бирок мындан ары маалыматтын жалгыз булагы эмес. Студенттер мультимедиа тиркемелери менен өз темптери менен иштешип, тиркемелерди билим берүү муктаждыктарына ылайыкташтырышат.

Артыкчылыктары. Студенттердин окутуучу тарабынан жеке колдоо мүмкүнчүлүгү, өз алдынча жекече окуу мүмкүнчүлүгү.

Кемчиликтери. Өтүмө боюнча материалдык, процесстик жана материалдык-техникалык чектөөлөр [2].

5) Мультимедиялык продуктылардын жардамы менен жаңы билимдердин өздөштүрүүсүнө мониторинг жүргүзүү. Мультимедиялык тапшырманы тестирлөө жана презентациялоо окутуунун деңгээлин өз алдынча башкаруу функциясын аткарат.

Артыкчылыктары. Кийинки окуу максатын коюу үчүн билимдин реалдуу деңгээлин аныктоо жөндөмдүүлүгү.

Кемчиликтери. Оозеки жооп берүү мүмкүнчүлүгү жок, бул аналитикалык ой жүгүртүүнү өнүктүрүүнү кыйындатат.

Мультимедиянын окуу процессинде көптөгөн колдонмолору бар. Алардын дээрлик бардыгы мультимедиа тексттик, графикалык, анимацияланган, видео жана үн маалыматты камтыйт, бул структуралаштыруунун, интеграциялоонун жана көрсөтүүнүн ар кандай ыкмаларын колдонууга мүмкүндүк берет дегенге кошулат.

Мультимедиянын негизги касиеттеринин бири алардын интерактивдүүлүгү [3].

Интерактивдүүлүктүн үч түрү бар.

- Реактивдүү өз ара аракеттенүү, колдонуучулар аларга сунушталган кырдаалдарга жооп беришет. Кырдаалдардын ырааттуулугу катуу белгиленген, ал эми программаны башкаруу үчүн мүмкүнчүлүктөр анчалык деле жок.

- Активдүү өз ара аракеттенүү, колдонуучулар программаны башкарат, б.а. тапшырманы кандай тартипте бүтүрүүнү жана мультимедиа продуктунун ичиндеги материалды үйрөнүүдө кайсы жолду басып өтүүнү өздөрү чечет.

- Өз ара аракеттенүү, колдонуучулар жана программалар бири-бирине ыңгайлаша алышат, мисалы виртуалдык реалдуулук системаларында. Колдонуучуну башкаруунун мүмкүнчүлүктөрү, активдүү өз ара аракеттенүүдөгүдөй эле, кеңейтилген [4].

Кыргыз Республикасында азыркы учурда 99 кесиптик лицей жана 148 колледж иш алып барат. Аларда 3,6 миңден ашуун өндүрүштүк окутуу мастери (кесиптик лицейлерде) жана 7 миңден ашуун педагог (колледждерде) эмгектенет. Ошол эле

учурда өлкөдө билим берүү системасындагы заманбап муктаждыктарга жана тенденцияларга жооп берген баштапкы жана орто кесиптик билим берүү системасынын окутуучуларын даярдоонун, кайра даярдоонун жана квалификациясын жогорулатуунун комплекстүү системасы жок. Булардын бардыгы кесиптик техникалык окутуу жана жалпысынан билим берүү секторунун адистерин даярдоонун сапатына таасирин тийгизүүдө. Билим берүүнүн сапаты окутуучунун кесиптик деңгээлинен түздөн-түз көз каранды. Жогорудагылардын негизинде Билим берүүнү өнүктүрүү стратегиясы – 2020 артыкчылыктуу багыттарынын бири болуп баштапкы, орто жана жогорку кесиптик билим берүү уюмдарында окутуунун сапатын жогорулатуу саналат. 2018-2020-жылдары билим берүүнү өнүктүрүү стратегиясын ишке ашыруу боюнча иш-аракеттер планын жүзөгө ашыруунун алкагында “Баштапкы жана орто кесиптик билим берүү системасынын окутуучуларын кесиптик өнүктүрүү боюнча программа” иштелип чыккан. Программанын негизги максаты болуп баштапкы жана орто кесиптик билим берүү системасынын педагогикалык жана техникалык кадрларга болгон муктаждыгын канааттандыруу; заманбап эмгек рыногунун талаптарына ылайык өндүрүштүк окутуу мастерлеринин кадрдык резервин түзүү саналат. Бул Программанын алкагында артыкчылыктуу болуп өндүрүштүк окутуу мастерлерин даярдоо, окутуучуларды жана мастерлерди кайра даярдоо, кесиптик техникалык билим берүү жана окутуунун инженердик-педагогикалык кызматкерлерин/өндүрүштүк мастерлеринин квалификациясын жогорулатуу саналат. Эгерде өлкөнү санариптештирүү жөнүндө айтсак, анда Окутуучуларды кесиптик өнүктүрүү боюнча программанын маанилүү артыкчылыктарынын бири болуп маалыматтык технологияларды колдонуу менен жакшыртылган окутуу чөйрөсүн түзүү саналат.

Жыйынтыктоо. Маалыматтык технологиялар окуу куралы катары ар кандай билим берүү контекстинде колдонулушу мүмкүн, окутуу үчүн мультимедиялык продуктыларды жана интернет-маалымат ресурстарын камсыз кылуу, практикалык көндүмдөрдү өнүктүрүү жана чыгармачылык ой жүгүртүүнү өнүктүрүү. Мультимедиа продуктылары илимий чөйрөлөрдүн кесилишинде айрым предметтик тармактарда билим берүүнүн сапатын жогорулата алат.

Мультимедиялык тиркемелер студенттер окуу материалын үйрөнүп, курдаштары жана мугалимдери менен диалог жүргүзгөн ар кандай билим берүү контексттеринде колдонулуучу мүмкүн болгон окуу чөйрөлөрүнүн бири катары колдонулушу мүмкүн.

Ошентип, билим берүүдө мультимедиа, белгилүү бир шарттарда, натыйжалуу окуу куралы катары колдонулушу мүмкүн.

Адабияттар:

1. **Алексеев, М.Б.** Технология использование систем мультимедиа [Текст] / М.Б. Алексеев // Москва 2002. С. 93- 95стр/
2. **Аминов, И.Б.** Применение информационных технологий для организации учебного процесса в колледже [Текст] / А.М. Суяров // Молодой ученый, 2016. № 3. С. 768-769.
3. **Захарова, И.Г.** Информационные технологии в образовании [Текст] / И.Г. Захарова // Москва 2010. С. 149- 150.
4. **Ибрагимов, И.М.** Информационные технологии и средства дистанционного обучения [Текст] / И.М. Ибрагимов // Москва 2007 43- 45.
5. **Марысаев В.А.** Интернет-мультимедиа [Текст] / В.А. Марысаев // Москва 2003. С. 45-55.
6. Информационные технологии в образовании. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://physics.herzen.spb.ru/>.